

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE EUROPE

www.vitorul.org

Împreună pentru performanțe în guvernarea locală 2014–2015

10 ani de performanțe și istorii de succes

Programul bunelor practici

ale Autorităților Publice Locale din Moldova

Ce este

Programul Bunelor Practici?

Programul Bunelor Practici ale Autorităților Publice Locale din Moldova a fost lansat în anul 2005 de către Consiliul Europei în cooperare cu Guvernul Republicii Moldova, asociațiile de primari, proiectul USAID „Reforma Autorităților Publice Locale”. Programul este implementat de către Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul”.

Programul Bunelor Practici are scopul de a identifica, valorifica și disemina bunele practici printre autoritățile publice locale din Republica Moldova, contribuind astfel la eficientizarea guvernării locale. O bună practică la nivel local înseamnă istorii de succes, parteneriate și inovație, iar Programul Bunelor Practici urmărește, în acest sens, să asigure durabilitatea acestor inițiative prin schimbul de cunoștințe, abilități și experiențe.

Pentru ediția 2013 – 2014 a Programului Bunelor Practici au fost depuse 78 de practici din 50 de autoritățile publice locale din Republica Moldova, precum și patru practice pozitive

În perioada 2005 – 2015, peste 400 de comunități din Republica Moldova și-au împărtășit bunele practici care au fost publicate în cinci antologii, iar 80 de practici de succes au devenit subiectul a șase filme documentare distribuite în rândul reprezentanților autorităților publice din toată țara.

din România (comuna Cumpăna) și Ucraina (orașul Ismail). Asigurarea accesului liber la informație, implementare inovațiilor energetice, promovarea antreprenoriatului local, cooperarea intercomunitară și transfrontalieră pentru servicii publice de calitate se numără printre domeniile sustenabile cu care s-au remarcat autoritățile publice locale la această ediție a competiției.

„Autoritățile publice locale sunt cei mai importanți piloni, deoarece reprezintă nivelul cel mai apropiat de cetățeni. Dar în Moldova, APL-urile sunt și mai importante deoarece contribuie la promovarea democrației. Voi, primarii, sunteți cei care veniți cu inițiative pentru a promova și consolida aspectele democratice la nivel local. Vă încurajez să faceți ceea ce faceți și să arătați că sunteți niște lideri responsabili”.

Jose Luis Herrero,
Șeful Oficiului Consiliului Europei în Moldova

„De fiecare dată am onoarea să spun că Programul Bunelor Practici este unicul program din țara noastră care promovează activitatea administrației publice locale și scoate în evidență bunele practici. Programul este, de fapt un minister care sprijină activitatea și capacitățile administrației locale”.

Tatiana Badan
președintele Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM)

„Acum zece ani, IDIS „Viitorul” și-a propus să identifice cele mai reușite practici în administrația publică locală, pentru a servi drept exemplu altor instituții și unități administrativ-teritoriale care doresc să implementeze proiecte similare, atrăgând resurse financiare externe ori mizând, în exclusivitate pe propriile resurse. În acești zece ani de activitate, după cum susțin aleșii locali cu experiență, au fost identificate și promovate practici de succes, testate deja de primari inovatori, preluate ulterior și implementate în zeci și sute de comunități din țara noastră”.

Liubomir Chiriac
vicedirector IDIS „Viitorul”

Fiecare comunitate își are propriile bune practici, care sunt cultivate pe propriul teren, izvorăsc din calitatea de liderism municipal, management și cadre de înaltă calificare, și de la oamenii care se mândresc cu faptul că pot oferi ce au mai bun pentru a atinge o înaltă calitate. Cele mai bune practici ajută la identificarea acestei practice bune, sărbătorind-o și transformând-o într-un mecanism de instruire de la care fiecare altă comunitate poate învăța.

Buna practică nu trebuie înțeleasă ca o dovadă a existenței unei “reguli de aur”, adică o soluție generală, care poate fi aplicată imediat în altă parte. Într-adevăr, ceea ce produce rezultate excelente într-o localitate poate să nu fie aplicabilă în alta, sau ar putea să nu ducă la astfel de rezultate pozitive. Cu toate acestea, este esențial de a învăța din experiența altora și de a partaja informații, în scopul de a veni cu soluții creative și inovative.

Reprezentanții administrațiilor publice locale care participă la Programul Bunelor Practici au oportunitatea de a se inspira și a implementa, în localitățile lor, modele reușite și performante. În acest fel, guvernarea locală va deveni mai eficientă, iar calitatea vieții cetățenilor se va îmbunătăți vizibil.

Programul Bunelor Practici ale Autorităților Locale din Moldova promovează bunele practici și proiectele de succes care au înregistrat un impact semnificativ asupra comunității și a populației acesteia.

*Autorităților publice locale învingătoare le va fi conferit **statutul Celei Mai Bune Practici** în domeniu pentru o perioadă de un an. Devenind autorități cu cea mai bună practică, acestea vor primi susținerea necesară pentru a-și împărtăși*

bunele practici cu alte autorități publice locale din Republica Moldova prin diverse acțiuni, atât la nivel național, cât și la cel local, ca evenimente publice la care autoritățile învingătoare își vor prezenta practicile de succes, activități de informare și diseminare organizate de către fiecare autoritate cu cea mai bună practică. De asemenea, reprezentanții autorităților publice locale vor fi instruiți pentru a ști cum să transmită experiența lor altor funcționari și aleși locali.

Ce urmărește

Programul Bunelor Practici?

- Aprecierea și promovarea autorităților publice locale cu cele mai bune performanțe în domeniile – cheie ale activității administrației publice locale;
- Consolidarea capacităților administrative prin intermediul identificarea și recunoașterea practicilor inițiate și implementate de către autoritățile publice locale;
- Eficientizarea serviciilor publice și încurajarea aplicării standardelor de calitate în procesul de prestare a serviciilor publice, inclusiv implementarea mijloacelor de modernizare tehnologică a sectorului public;
- Consolidarea autonomiei locale și încurajarea inițiativei la nivel local;
- Promovarea cooperării și consolidării teritoriale a unităților administrativ-teritoriale;
- Realizarea schimbului de idei, experiențe și bune practici între autoritățile publice locale, precum și crearea unei rețele naționale a liderilor locali;
- Consolidarea relației cu administrația publică centrală în vederea susținerii inițiativelor la nivel local.

Jose Luis Herrero, Șeful Oficiului Consiliului Europei în Moldova, îi decernează primarului satului Persecina, Nicolae Buzu, Trofeul bunelor practici în domeniul Buna guvernare

Care este echipa programului?

Programul Bunelor Practici ale Autorităților Publice Locale din Moldova este implementat de următoarea echipă:

- **Consiliul Europei** asigură suportul financiar pentru buna desfășurare a programului.
- **Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul”** este responsabil pentru implementarea administrativă și logistică a programului.
- **Coordonatorul de proiect**, Ana-Maria Veverița coordonează implementarea cu succes a programului și susține Grupul Coordonator.
- **Grupul Coordonator** are rolul de a monitoriza și evalua implementarea Programului Bunelor Practici, cât și a superviza evaluarea și selectarea celor mai bune practici ale autorităților publice locale. Din componența Grupului Coordonator fac parte reprezentanți ai asociațiilor de primari, ai Guvernului Republicii Moldova, a autorităților locale, precum și experți asociați ai IDIS “Viitorul”.

Panelul Consultativ al Grupului Coordonator include un grup de experți independenți în cele patru secțiuni ale programului; experți recomandați și selectați de către Grupul Coordonator. Rolul Panelului Consultativ este de a evalua și recomanda autoritățile publice locale cu cele mai bune practici Grupului Coordonator prin:

- desfășurarea vizitelor de documentare și evaluarea inițiativelor autorităților publice locale în cadrul unei mesei rotunde care are drept scop prezentarea celor mai bune practici locale;
 - elaborarea unei liste succinte de autorități publice locale cărora le poate fi acordat statutul celei mai bune practici în baza documentelor depuse în cadrul competiției, cât și a concluziilor făcute în urma vizitelor de documentare;
 - participarea la dezvoltarea conceptului programelor de instruire dedicate reprezentanților autorităților publice locale participante la concurs.
- **Experții** Anatol Moldovan, Liubomir Chiriac și Vlad Catlabuga oferă suport cu privire la domeniile – cheie ale Programului Bunelor Practici.

Secțiunile de aplicare

Formularele de participare la concursul pentru statutul celei mai bune practici pot fi depuse la următoarele patru secțiuni:

INTEGRITATE, BUNĂ GUVERNARE ȘI TRANSPARENTĂ

PROCESULUI DECIZIONAL LA NIVEL LOCAL

Informația este oxigenul democrației, iar **democrația ar fi de neconceput fără accesul liber al publicului la informații**. Lipsa transparenței în actul de guvernare reprezintă unul dintre obstacolele cele mai greu de depășit către o societate democratică, în care cetățenii să aibă încredere în aleșii locali. Dar informația nu reprezintă numai o necesitate pentru cetățeni, ea este și un element esențial al unei bune conduceri.

Relația cu cetățeanul trebuie să cuprindă trei elemente fundamentale, și anume: **informarea**, primul pas, prin care i se oferă informația necesară implicării în subiectele publice, **consultarea**, etapă în care comunitatea este chestionată cu privire la anumite probleme și reacționează din proprie inițiativă sau la invitația administrației la propunerile de soluții și/sau decizii publice și **participarea**, ultima etapă, prin care se realizează practic implicarea cetățeanului în luarea deciziilor. Într-o comunitate cu o administrație publică locală eficientă, toate aceste trei elemente trebuie să se împletească și să determine luarea în considerare a cetățenilor ca factori de decizie informali.

BUNELE PRACTICI ALE ACESTEI SECȚIUNI FAC REFERINȚĂ LA:

Asigurarea accesului liber la informație

Managementul informațional în relația cu cetățenii

Transparență și parteneriat între administrația publică locală și reprezentanții societății civile

Asigurarea transparenței decizionale și a implicării cetățenilor în luarea deciziilor

Proiectul „World Friends”, implementat în satul Budești

Cetățenii au dreptul de a dezbate deciziile și proiectele locale, de a se implica în formularea acestora și de a se opune prin mijloace democratice inițiativelor luate la nivel de comunitate. Libertatea asocierii și cea a opiniei trebuie să fie asigurate constant, utilizarea acestor practici reprezentând un angajament pentru existența transparenței și a drepturilor civile.

Cetățenii informați pot lua decizii mai bune în ceea ce privește propria comunitate, își pot exprima părerea și pot participa într-un mod eficient la guvernarea locală. Astfel, politicile publice și toate deciziile luate la nivel local primesc un grad mai înalt de legitimitate prin implicarea cetățenilor.

ACCESUL LA INFORMAȚIE nu este o favoare, este UN DREPT!

Un **EXEMPLU** în acest sens ar fi **primăria satului Perescina din raionul Orhei, care a deschis un radio local**. Locuitorii acestui sat află primii cele mai actuale noutăți ce au loc în comunitatea lor, precum și deciziile luate de consilierii locali și activitățile realizate de primărie ascultând în fiecare zi radioul local. Astfel, prin anunțurile difuzate la radio despre plata impozitelor, bugetul local pentru anul 2014 a fost executat în mărime de 120% în ceea ce privește veniturile.

Prin intermediul acestei bune practici rata de participare a locuitorilor în procesul decizional și în viața publică a satului a crescut considerabil, iar cetățenii au o mai mare încredere în administrația publică locală. *“Cea mai importantă lecție învățată din implementarea acestei practici ar fi faptul că informarea reprezintă unicul mijloc de cooperare cu locuitorii satului. Informarea este unicul mijloc modern spre o societate democratică”*, consideră primarul localității, Nicolae Buzu.

Pentru practica inedită implementată în satul Perescina, comunitatea a fost apreciată cu premiul I la secțiunea *Buna guvernare în contextul integrării europene*, în cadrul ediției 2013 – 2014 a Programului Bunelor Practici.

Deschidere spre schimbare și inovație

Guvernarea electronică a localităților implică etape multiple de dezvoltare, etapa finală însemnând o integrare deplină a serviciilor dincolo de granițele administrative. Cu alte cuvinte, o operație eficientă de transformare a guvernării locale pentru a răspunde mai bine necesităților cetățenilor și pentru a contribui la bunăstarea comunității. Principalul scop al implementării acestui concept este acela de a constitui un model de guvernare electronică a localităților care să faciliteze și să sporească rolul și contribuția tehnologiilor informației și comunicațiilor (TIC) la îndeplinirea principiilor bune guvernări și obiectivelor procesului de luare a deciziilor în cadrul autorităților publice locale în contextul societății bazate pe cunoștințe.

Participarea cetățenească

Participarea cetățenilor reprezintă una din cele mai importante resurse, un instrument de neînlocuit în activitățile administrației publice locale, imprimând calitate și legitimând procesul decizional acordat, atât în conceperea, cât și în implementarea programelor și strategiilor de dezvoltare locală. **Oamenii sunt mult mai motivați să susțină deciziile și programele la realizarea cărora au participat.** Pe de o parte, înțeleg aceste decizii, iar pe de altă parte, sunt implicați și doresc succesul acestora.

Într-o comunitate sănătoasă, cetățenii participă la procesul de luare a deciziilor de interes public, informându-se cu privire la problemele care îi afectează, solicitând autorităților să adopte măsurile pe care ei le consideră de cuviință și participând efectiv la punerea în practică a deciziilor luate.

Rolul principal în informarea cetățenilor și comunicarea cu publicul alegător îi revine primăriei, care urmează a se transforma într-un veritabil centru informațional al comunității. Anume aici cetățeanul trebuie să obțină informația necesară în problemele vitale cu care se confruntă.

Participarea cetățenească aduce administrației publice locale următoarele avantaje:

construiește și consolidează încrederea între administrație publică și cetățeni

ajută administrația locală să identifice nevoile comunității mai repede

oferă gratuit administrației publice informații în legătură cu deciziile ce trebuie luate

conduce comunitatea către consens și nu către conflict

- 75% din cetățeni știu sau cred că au dreptul de a participa/asista la ședințele Consiliului Local.
- Doar 11% din respondenți au participat la ședințele Consiliului Local în ultimele 12 luni. Cel maimult, participă la acțiunile de nivel comunitar, cei cu vârsta între 45 și 59 de ani.
- 51% din cetățeni nu au fost în vizită la primărie în ultimele 12 luni.

Sursa: Sondajul de opinie „Participarea și implicarea cetățenilor în activitățile APL”, realizat de Centrul CBS-AXA pe un eșantion de 1094 persoane, 2014

DEZVOLTAREA ECONOMICĂ LOCALĂ ȘI MODELE

2

DE COOPERARE INTERCOMUNITARĂ

Dezvoltarea economică locală este cea mai importantă etapă în dezvoltarea ulterioară a comunității locale, deoarece, prin acest proces se stabilește sau se menține o cultură antreprenorială dinamică, care duce la crearea de resurse materiale pentru comunitate și mediul de afaceri, cu scopul final de a îmbunătăți calitatea vieții întregii colectivități locale.

A face dezvoltare economică locală înseamnă a ridica competitivitatea economică a unei comunități în scopul îmbunătățirii viitorului economic al acestuia.

Succesul dezvoltării economice locale depinde de efortul colectiv al sectoarelor public, de afaceri și non-guvernamental. În acest sens, o comunitate începe procesul de planificare strategică prin identificarea persoanelor, instituțiilor publice, agenților economici, organizațiilor civice, organizațiilor profesionale private, instituțiilor de învățământ și alte grupuri cu interes vădit în economia locală.

Bunele practici prezentate de către autoritățile publice locale la această secțiune se vor referi la:

1. *Susținerea antreprenoriatului local*
2. *Promovarea egalității de gen în gestiunea activităților antreprenoriale locale*
3. *Crearea parteneriatelor public – private: baza unei economii locale sustenabile*
4. *Servicii publice durabile prin cooperare intercomunitară*
5. *Dezvoltarea agoturismului și a turismului rural*

Susținerea antreprenoriatului la nivel local

Administrația publică locală are nevoie de venituri pentru a funcționa, care, în majoritatea lor, sunt reprezentate de impozite și taxe pe care le plătește populația, dar și agenții economici. Prin urmare, **este vital pentru orice autoritate publică locală, ca în cadrul comunității pe care o administrează să existe activități economice cât mai numeroase și cât mai bine dezvoltate.** Prezența agenților

economici înseamnă impozite pe care aceștia le plătesc, înseamnă în același timp locuri de muncă, și totodată, cetățenii care au venituri, plătesc la rândul lor impozite și cumpără bunuri și servicii, creând în mod indirect, alte locuri de muncă. Înseamnă, de asemenea, mai puțini cetățeni fără locuri de muncă și deci, mai puține persoane care apelează la sprijinul comunității, deci, în rezultat, mai puține resurse consumate. În acest sens, autoritățile publice locale trebuie să ofere diverse facilități în scopul atragerii firmelor private, pentru îmbunătățirea condițiilor în care acestea trebuie să funcționeze.

O modalitate prin care se poate realiza economia locală este conceperea de programe speciale de creare a locurilor de muncă, cum ar fi acordarea subvențiilor pentru cei care angajează diferite categorii sociale – șomeri, tineri și chiar persoane cu dizabilități. Autoritățile locale pot utiliza și

alte căi pentru a atrage activități economice în localitățile pe care le administrează (concesionări de terenuri, scutiri de taxe, facilități în ceea ce privește infrastructura etc.).

În acest sens trebuie menționate **incubatoarele de afaceri** (spații special amenajate care oferă toate facilitățile necesare pentru funcționarea unor întreprinderi private). De multe ori autoritățile nu percep chirii pentru folosirea acestor spații, câștigul lor fiind reprezentat de crearea locurilor

Autospeciile utilizate pentru salubritatea satului Congaz din municipiul Comrat

În Republica Moldova, numărul IMM-urilor este de 50,9 mii, ceea ce reprezintă 97,4 din totalul întreprinderilor înregistrate. Ele oferă locuri de muncă pentru peste 56,9% din totalul angajaților pe economie. Cota IMM-urilor în PIB-ul țării este de 28,3%, cu mult mai mic decât media europeană.

de muncă, creșterea veniturilor la bugetul local și scăderea cheltuielilor sociale. Firmele care sunt atrase prin diferite avantaje rămân atât timp cât autoritățile locale le o oferă o motivație suficientă. Astfel, autoritățile (în colaborare cu diferiți parteneri), pot organiza diverse cursuri de pregătire pentru întreprinzători și chiar acorda credite pentru demararea unei mici afaceri. Va fi creat astfel, un număr de mici întreprinzători care vor fi mai legați de comunitate decât cei atrași din exterior și vor avea o activitate stabilă știind că sunt susținuți de administrația locală.

Economie locală poate fi de asemenea, stimulată prin festivalurile care contribuie la dezvoltarea potențialului antreprenorial. *Exemple de bune practici* sunt **“Festivalul căpșunii și a mării”**, precum și **“Festivalul mărului”**, apreciate în cadrul ediției 2013 – 2014 a Programului Bunelor Practici.

Astfel, **cel mai dulce festival din țara noastră este desfășurat anual în satul Sadova, raionul Călărași**. Este vorba de Festivalul căpșunii și a mării, lansat în premieră la 15 iunie 2014. Prima ediție a festivalului a adunat 20 de agenți economici și peste 400 de vizitatori, iar sadovenii au dat dovadă că sunt gospodari buni, reușind să crească și să exporte căpșune ecologice. Doar în ultimii doi ani jumătate, în satul Sadova s-au plantat aproximativ 20 ha de căpșuni. „*Prin intermediul acestui festival am încercat să susținem economia rurală la nivel de comunitate și să promovăm cultura consumului de miere și a căpșunii în rândul consumatorilor*”, susține Ecaterina Dodon, fostul primar al satului Sadova.

„Festivalul căpșunii și a mării”, desfășurat la 15 iunie 2014 în satul Sadova, raionul Călărași

Anual, în raionul Soroca sunt produse peste 110 mii tone de mere și nu în zadar sărbătoarea tradițională, devenită deja și națională, “Festivalul Mărului” se desfășoară anume aici.

Astfel, începând cu anul 2011, în ultima sâmbătă a lunii septembrie, toți producătorii de mere din Republica Moldova sunt invitați la Soroca ca să participe la festival. Și la 27 septembrie 2014, festivalul a adunat peste 12 mii de participanți, dintre care peste 70 de agenți economici. Participanții la festival s-au ales și cu premii pentru cea mai bună expoziție de mere, de bucate cu specific național, a lucrărilor de artizanat etc. Pentru desfășurarea cu succes a festivalului, Consiliul raional Soroca a cheltuit 100 mii lei.

Crearea parteneriatelor publice – private și atragerea investițiilor pentru dezvoltare

În ultimii ani, parteneriatul public-privat câștigă tot mai mult teren în Republica Moldova, fiind o metodă eficientă de implicare și atragere a capitalului privat în realizarea unor proiecte de interes public. Printre avantajele acestui instrument de atragere a investițiilor pot fi enumerate transferul riscurilor către sectorul privat, accesul la investițiile și tehnologiile know-how private, inclusiv de management. Parteneriatele public-privat servesc drept sprijin și oferă posibilitatea de implicare, mai cu seamă a autorităților publice locale, în soluționarea problemelor ce țin de construcția/modernizarea infrastructurii, îmbunătățirea serviciilor publice etc.

Investițiile reprezintă factorul principal în dezvoltarea economică a oricărei regiuni, determinând potențialul ei de creștere economică, iar concentrarea investițiilor la nivel local devine tot mai consolidată, iar acest fapt se datorează eforturilor depuse deopotrivă de administratorii localităților, cât și de cetățenii de rând.

Ce este parteneriatul public - privat?

Parteneriatul public-privat reprezintă o formă de cooperare între autoritățile publice și mediul de afaceri ce se instituie în scopul contribuirii la atragerea de investiții private pentru realizarea proiectelor de interes public, creșterii eficienței și calității serviciilor, lucrărilor publice și altor activități de interes public și utilizării eficiente a patrimoniului public și a banilor publici.

Parteneriatele public-privat devin tot mai populare deoarece prezintă o serie de avantaje. În primul rând, face posibilă transferarea riscurilor de la stat către sectorul privat, ceea ce diminuează rolul statului și implică activ sectorul privat în dezvoltarea economiei. În al doilea rând, unele sectoare de interes național, precum infrastructura de transport, învățământ, cultură, asistență

Avantajele economice ale parteneriatului public – privat

- *Eficientizarea serviciilor publice*
- *Reducerea termenelor de execuție sau de operare*
- *Utilizarea know-how-ului și a managementului privat în cadrul proiectelor publice*
- *Atragerea investițiilor pentru realizarea proiectelor în infrastructură*
- *Utilizarea eficientă a patrimoniului public*
- *Eliberarea sectorului public de unele riscuri și probleme administrative*
- *Reducerea cheltuielilor bugetare*

Fântâna din comuna Ruseștii Noi, construită în parteneriat cu comunitatea

socială, unde statul nu dispune de mijloace financiare suficiente și nici de capacități manageriale pentru a presta servicii calitative populației și care nu pot fi vândute sectorului privat, pot fi dezvoltate utilizând acest instrument.

Parteneriatul public – privat **crește calitatea serviciilor oferite, oferind flexibilitate și creativitate**. Toate instituțiile implicate în parteneriat contribuie cu **expertiză complementară** și resurse financiare, ajutând la îmbunătățirea serviciului oferit. Un astfel de parteneriat aduce noutate, expertiză și complementaritate sarcinilor. **Complementaritatea** în furnizarea serviciilor înseamnă că statul aduce sustenabilitate pe termen lung, iar organizația non-guvernamentală aduce inovație și expertiză.

Exemplu de practică pozitivă în domeniul parteneriatului public - privat

Sistemul de epurare a apelor uzate din orașul Bălți, vechi de aproape 40 de ani, a fost modernizat datorită unui parteneriat public – privat între primăria orașului și compania „Glorin Ingering”. Astfel, au fost reparate cele trei stații de pompare, construită tava de colectare, instalat un nou colector de presiune pe o lungime de 1 km și reparat decantorul secundar. De serviciile de canalizare beneficiază 33 mii persoane fizice și 1250 de agenți economici, care achită 3,90 lei și respectiv 21 lei/metru cub.

„Primăria orașului a căutat, mai mult de șapte ani, investitori pentru sistemul de canalizare și într-un final ne-au găsit. Aș putea spune fără sfială că în Republica Moldova suntem unii din cei mai buni în domeniul canalizării”, a declarat directorul companiei „Glorin Ingering”, Isaac Golberg. Suma contractului de concesiune constituie 85 milioane lei și are o durată de 49 de ani.

Pe lângă promovarea eficienței în serviciile publice prin partajarea riscurilor și beneficiind de expertiza sectorului privat, **parteneriatul public - privat poate elibera presiunea imediată asupra finanțelor publice oferind o sursă suplimentară de capital**. În același timp, parteneriatul public-privat **contribuie activ la asigurarea unei transparențe mai înalte în procesul de utilizare a finanțelor publice locale** și la instituirea corectitudinii politicii investiționale, consolidând astfel sistemul de guvernare și procesul de dezvoltare locală.

Stația de epurare din orașul Bălți

Cooperare pentru dezvoltare

Cooperarea intercomunitară reprezintă un instrument avansat de lucru în procesul de descentralizare, dezvoltare regională și locală. Ea oferă oportunități reale autorităților locale de a eficientiza activitatea sa și a îmbunătăți calitatea serviciilor prestate prin unirea eforturilor a mai multor comunități. Nu în ultimul rând, **prin cooperarea unităților administrativ-teritoriale în organizarea și furnizarea serviciilor publice se contribuie la echilibrarea nivelului de dezvoltare a localităților.** Acest instrument reprezintă o alternativă viabilă, mai ales pentru primăriile mici, cu mai puțin de 5 000 de locuitori, care nu au sufici-

ente resurse pentru a presta servicii publice pe cont propriu.

Scopul cooperării intercomunitare constă în îmbunătățirea cantitativă (la nivel de servicii) și calitativă (performanță) a prestării serviciilor publice, datorită identificării tehnologiilor celor mai adecvate, accesibile din punct de vedere financiar, fezabile din punct de vedere economic, care respectă mediul și acceptabile din punct de vedere politic, precum și datorită concentrării pe factorii economici, prin atingerea unui impact ecologic pozitiv pentru populația Republicii Moldova.

Exemple de bune practici

- **În satul Congaz din municipiul Comrat, locuitorii au parte de un mediu mai curat datorită cooperării inter-municipale.**

Astăzi, întreprinderea municipală care gestionează serviciul de salubritate „Congaz Sulari”, are încheiate 510 contracte, ceea ce reprezintă 15% din totalul gospodăriilor din sat. Pentru colectarea deșeurilor menajare, fiecare gospodărie achită câte 20 de lei, lunar fiind colectate peste 200 metri cubi de deșeuri. Astfel, au fost îmbunătățite condițiile sanitare și de mediu din sat, imaginea localității s-a schimbat spre bine, iar costurile locale pentru întreținerea depozitului de deșeuri au fost reduse semnificativ.

Administrația publică din Congaz planifică ca în maximum doi ani să cuprindă toți locuitorii satului, iar peste trei sau patru ani să pună în aplicare colectarea separată a deșeurilor menajare. „*Experiența de implementare a acestui proiect intercomunitar cu satele Chioselia Rusă și Cotovscoe ne va ajuta să atingem a altă etapă de dezvoltare social – economică. Acest lucru va servi drept exemplu pozitiv nu doar pentru localitățile vecine, ci pentru toate comunitățile care nu dispun de acest serviciu de salubritate*”, menționează Mihail Esir, primarul satului Congaz.

- **Satele Ermoclia, Popeasca și Feștelîța din raionul Ștefan Vodă au devenit mai luminoase datorită unui serviciu inter-comunitar de iluminat public.** Lungimea rețelei de iluminat în satul Ermoclia constituie 7,5 km, în timp ce în satul Feștelîța e 7 km, iar la Popeasca rețeaua de iluminat are o lungime de 6,5 km. În rezultat s-a micșorat consumul de energie electrică și a crescut gradul de securitate și confort în cadrul acestor localități.

Pentru gestionarea și mentenanța serviciului de iluminat stradal a fost creată întreprinderea municipală "Lumen-Ermoclia". Întreprinderea „Lumen-Ermoclia” oferă servicii de menținere și deservire a rețelelor de iluminat public, întreținerea rețelelor electrice din cadrul instituțiilor publice și deservirea cetățenilor la domiciliu din cele trei localități. De iluminat stradal beneficiază 854 de gospodării, 32 de agenți economici și 16 instituții publice, care achită patru lei lunar, dar nu mai mult de 12 lei pe gospodărie și respectiv 150 lei pentru persoanele juridice.

În concluzie, putem afirma că cooperarea inter-comunitară poate asigura o calitate îmbunătățită a serviciilor publice furnizate cetățenilor din colectivitățile locale membre. Un astfel de instrument vine să compenseze insuficiența fondurilor aflate la disponibilitatea administrației locale, lipsa unui personal specializat capabil să atragă finanțări, elimină probleme generate de condițiile de mediu și răspunde condițiilor impuse de programele operaționale de dezvoltare regională și locală.

Sistemul de iluminat public din satele Ermoclia, Feștețița și Popeasca din raionul Ștefan Vodă

SOLUȚII DURABILE PENTRU COMUNITĂȚI EFICIENTE ENERGETIC

3

În absența resurselor energetice proprii și în condițiile dependenței tot mai mari de importurile resurselor energetice, eficiența energetică și valorificarea surselor de energie regenerabile în Republica Moldova constituie o prioritate strategică.

Către anul 2020 Guvernul Republicii Moldova are ca scop să creeze un complex energetic competitiv și eficient, care va asigura toți consumatorii cu resurse energetice calitative, în mod accesibil și fiabil. Aceasta va permite de a materializa conceptul de dezvoltare durabilă a economiei naționale și de a schimba paradigma creșterii economice. Un complex energetic durabil va avea impact și asupra reducerii sărăciei prin sporirea accesibilității pentru populație a resurselor energetice.

Utilizarea energiei regenerabile poate rezolva problema asigurării populației cu energie electrică mai ieftină și independență de saliturile tarifelor. Sursele alternative de energie contribuie la păstrarea purității apei și a aerului, precum și la reducerea ritmului schimbărilor climatice. În plus, la noi în țară activează 72

Autoritățile publice locale din Moldova consumă 8,6% din consumul total de energie pe țară. Prin urmare, acestea vor demonstra un rol exemplar în promovarea eficienței energetice și surselor de energie regenerabilă, comunicând în mod eficient cetățenilor și companiilor, după caz, rolul exemplar și acțiunile sectorului public în acest sens.

(Sursa: Programul național pentru eficiența energetică 2011 – 2020)

Peste 140 de școli, grădinițe și centre de comunitate din satele Republicii Moldova și-au asigurat independența energetică datorită centralelor moderne pe bază de biomasă, instalate din fondurile europene în cadrul proiectului "Energie și Biomasă".

Sursa: PNUD Moldova, proiectul "Energie și Biomasă"

de întreprinderi ce produc brichete din paie și deșeuri de lemn, iar potențial de energie solară este unul semnificativ, mai ales în regiunile centrale și de sud, unde rata de radiație solară ajunge la 3000 de ore pe an.

Este important și util să schimbăm și să împărtășim informații, experiențe și bune practici care reprezintă cele mai eficiente mijloace pentru promovarea eficienței energetice și a surselor regenerabile de energie. Comunitatea trebuie să joace un rol important în accelerarea diseminării și în transferul bunelor practici și al tehnologiilor eficiente, care vor contribui la îmbunătățirea eficienței energetice la nivel național și local. Totodată, **primăria are rolul de a promova utilizarea rațională a energiei prin informarea locuitorilor și prin campanii de informare privind beneficiile inițiativei de eficiență energetică.** Educarea, informarea și constientizarea persoanelor și a actorilor interesați din comunitățile locale cu privire la eficiența energetică este o prioritate și trebuie să fie sprijinite.

Cazan pe biomasă, instalat la școala primară – grădiniță din satul Ruseștii Vechi, raionul Ialoveni

Bunele practici în domeniul eficienței energetice se vor referi la:

1. Implementarea proiectelor durabile de eficiență energetică în instituțiile publice
2. Utilizarea tehnologiilor energetice în gestionarea serviciilor de utilitate publică
3. Implementarea proiectelor privind conservarea energetică
4. Îmbunătățirea și reabilitarea iluminatului public stradal
5. Informarea publicului cu privire la impactul proiectelor de eficiență energetică

Exemple de bune practici

- **Grădinița din satul Boldurești, raionul Nisporeni beneficiază nonstop de apă caldă datorită unui proiect inedit de eficiență energetică.** Aproape 70 de actori locali au fost învățați în cadrul unui modul de instruire cum să construiască un colector solar. În rezultat, au fost construite și instalate 12 colectoare solare, dintre care două la grădinița „Poienița”, iar restul 10 la gospodăriile din localitate. „Prin implementarea acestei practici s-a demonstrat că

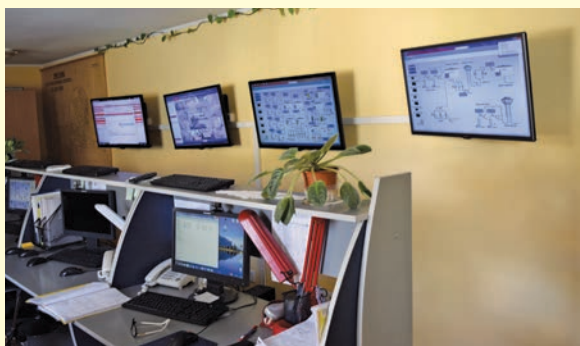
e posibil ca orice persoană interesată poate să construiască din materiale simple, necostisitoare un colector solar, prin aceasta contribuind atât la reducerea facturilor de energie, cât și reducerea nivelului de poluare și defrișare. Problema energiei este una din cele mai stringente în Republica Moldova și prin acest proiect s-a demonstrat potențialul mare care îl oferă energia solară”, consideră primarul satului, Vasile Miron. Proiectul a fost implementat cu suportul Centrului Regional de Mediu, al Asociației Femeilor din Europa pentru un Viitor Comun (WECEF) și al administrației publice locale, costul total constituind aproape 153 mii lei.

- **Orașul Florești a implementat în premieră în Republica Moldova sistemul de monitorizare și automatizare SCADA (Supervisory Control And Data Acquisition) în procesul de alimentare cu apă potabilă a locuitorilor raionului Florești.** Acest sistem inteligent permite dirijarea, monitorizarea și controlul de la distanță, a tuturor proceselor de captare și distribuție a apei potabile. Deja au fost date uitării perioadele în care toate procesele erau executate manual de către mașiniștii stațiilor de pompare, iar astăzi doar un singur specialist poate controla întregul proces. Datorită acestui sistem, au fost reduse consumurile energetice cu 25% și micșorate pierderile de apă cu 20%, iar 13 800 de locuitori din orașul Florești și 16 sate din raion au apă potabilă de calitate. Pentru un metru cub de apă consumatorii achită 19,65 lei.

«Această experiență nu este doar utilă, dar și necesară tuturor autorităților publice locale și operatorilor, activitatea cărora ține de livrarea apei potabile. Renovarea și modernizarea sistemului de asigurare cu apă este esențială în creșterea calității vieții comunității, în special în condițiile actuale în care o bună parte din populația rurală nu are acces la servicii centralizate de livrare a apei potabile», a menționat directorul întreprinderii „Serviciu Comunal Florești”, Grigore Cojocaru.

Pentru inițiativele realizate, orașul Florești și satul Boldurești au obținut premiul I în domeniul *Eficienței energetice* în cadrul ediției 2013 – 2014 al Programului Bunelor Practici ale Autorităților Publice Locale din Moldova.

Sistemul de monitorizare și automatizare a apei potabile SCADA din orașul Florești

Serviciile publice se află în centrul strategiilor pentru dezvoltarea locală și regională. Prin urmare, serviciile publice inovatoare pot reprezenta fundamentul pentru competitivitate, pe baza investițiilor în educație, în sănătate și ajutor social, în siguranța cetățeanului și o bună infrastructură în transporturi, comunicații și mediu curat. **Serviciile publice promovează integrarea socială și incluziunea europeană; sunt cruciale pentru dezvoltarea de oportunități egale; îmbunătățesc calitatea vieții și ocrotesc drepturile economice și sociale.**

Problema creșterii calității și a accesului la serviciile publice este de actualitate alături de alte două obiective majore și anume: creșterea autonomiei colectivităților locale prin transferul de noi responsabilități decizionale, resurse financiare și patrimoniale, cu respectarea principiului subsidiarității și restructurarea administrației publice locale prin măsuri de creștere a eficienței instituționale, simplificarea administrativă și creșterea transparenței în relația cu cetățenii. Din acest motiv, autoritățile publice locale au nevoie să se modernizeze pentru a fi capabile să îmbunătățească serviciile pe care le oferă.

Centrul „Zâmbetul”, a doua casă pentru copiii cu cerințe educaționale speciale din satul Ciumai, r. Taraclia

Bunele practici prezentate de către autoritățile publice locale la această secțiune se vor referi la:

1. *Construcția, reabilitarea, extinderea și modernizarea rețelei de alimentare și distribuție a apei potabile și canalizare*
2. *Dezvoltarea sistemelor de management integrat al deșeurilor*
3. *Utilizarea eficientă a patrimoniului public*
4. *Modernizarea infrastructurii rutiere locale în beneficiul cetățenilor*
5. *Prestarea serviciilor publice de calitate pentru fiecare din comunitate*

Dezvoltarea sistemului de management al apei

Asigurarea accesului populației la apă potabilă de bună calitate este vitală și trebuie să constituie o prioritate națională. Totodată, **serviciile publice de alimentare cu apă și sanitație au un rol decisiv pentru îmbunătățirea calității vieții tuturor cetățenilor și pentru evitarea excluderii sociale și izolării.** În acest sens, autoritățile regionale și locale ar trebui să elaboreze strategii și politici locale privind alimentarea cu apă și canalizare a regiunilor și localităților; să identifice resurse pentru modernizarea sistemului de aprovizionare cu apă și canalizare; să monitorizeze constant calitatea apei și să elimine uzura infrastructurii rețelilor de aprovizionare cu apă și a stațiilor de tratare a apei.

În ultimii patru ani, pentru reabilitarea rețelelor de apă și de canalizare au fost alocate 150 de milioane de euro și 350 de milioane de lei. Banii au fost utilizați pentru construcția sau reabilitarea a peste 2000 de km de apeduct, a 75 de fântâni arteziene și a 23 de stații de epurare a apelor uzate.

În prezent, în Republica Moldova, din totalul de 1681 localități, 1032 au sisteme centralizate de aprovizionare cu apă potabilă. Apa disponibilă este de aproximativ 500 m³ la un locuitor pe an, iar real se utilizează cca. 300 m³/locuitor/an (mai puțin de 8%), plasând republica noastră în categoria țărilor în care „apa este insuficientă”.

Aproape 40% din localități nu au surse de alimentare cu apă, iar o bună parte din rețelele care funcționează în celelalte sate necesită investiții majore. Peste 44% din populația țării nu are acces la apă potabilă sigură.

Sursa: Strategia de alimentare cu apă și sanitație 2014 – 2028

Exemplu de bună practică

Aproape șase mii de locuitori din satul Sireți, raionul Strășeni au acces la apă potabilă mulțumită unui proiect transfrontalier implementat în colaborare cu comuna Tulucești din județul Galați. Proiectul urmărește dezvoltarea durabilă a serviciilor de management a apei în cele două localități din România și Republica Moldova. Astfel, în satul Sireți a fost creată o rețea de apeduct de 35 km, instalate opt rezervoare și implementat un sistem de gestionare a apelor uzate. Actualmente, 30% din populația satului, adică aproape cinci sute de gospodării este conectată la apeduct. Tariful pentru un cub de apă este 19 lei.

Sistemul de management al apei din satul Sireți, raionul Strășeni

Gestionarea durabilă a deșeurilor

Gestionarea deșeurilor reprezintă una dintre problemele importante cu care se confruntă Republica Moldova în activitățile de protecție a mediului. În prezent, problema deșeurilor se manifestă, tot mai acut, din cauza creșterii cantității și diversității acestora, precum și a impactul lor negativ, tot mai pronunțat, asupra mediului înconjurător. Dezvoltarea urbanistică și industrială a localităților, precum și creșterea generală a nivelului de trai al populației, antrenează producerea unor cantități din ce în ce mai mari de deșeuri. Gestionarea necorespunzătoare a deșeurilor pe parcursul ultimilor ani afectează comunitățile locale, amenință mediul, și contribuie la emisiile globale de gaze cu efect de seră.

O problemă importantă a sistemului de gestionare a deșeurilor o constituie aria scăzută de acoperire a localităților cu servicii de salubritate. Astfel, **la nivel național, doar 50 % din populație**

Gestionarea durabilă a deșeurilor se referă la asigurarea faptului, că deșeurile pe care le generăm sunt gestionate într-un mod controlat pentru a limita impactul asupra mediului al eliminării acestora pe termen scurt, să fie acceptate social și să fie fezabile economic pe termen mediu și lung.

În Moldova sunt peste 1.200 de gunoiști autorizate și tot atâtea neautorizate. Strategia națională de gestionare a deșeurilor 2013-2027 prevede construcția a opt gunoiști regionale, cu un buget aproximativ de 360 de milioane de euro, bani care vor fi alocați din fonduri europene și din fonduri naționale. Prima groapă de gunoi regională va fi construită aproximativ până în 2018, în regiunea de sud a țării.

beneficiază de servicii de salubritate, ponderea în mediul urban fiind de aproximativ 80 % și de doar 20 %, în mediul rural. Pentru acestea sunt necesare soluții practice, cât și inițierea dialogului cu populația în domeniul promovării unui management adecvat al deșeurilor.

Deși există discrepanțe importante între nivelele de dezvoltare ale diferitor raioane ale Republicii Moldova, este important ca dezvoltarea sistemului integrat de management al deșeurilor să aibă un impact regional, fiind acoperite toate localitățile, inclusiv cele rurale. În acest context, trebuie să se înțeleagă că nu contează amplasarea fizică a capacităților de reciclare sau eliminare a deșeurilor, ci extinderea rețelelor de colectare și transportare a deșeurilor. În aceste condiții, se impune

realizarea de noi depozite ecologice zonale și crearea de stații de transfer în vederea implementării optime a unui sistem integrat de gestionare a deșeurilor, care să deservească populația din municipii, orașe, comune, precum și din sate.

Exemplu de bună practică

„Fă diferența. Pune-le la locul lor! Colectează separat”. Așa îi îndeamnă primăria comunei Tuzara (raionul Călărași) pe locuitorii săi să colecteze deșeurile într-un mod eficient. Astfel, peste 1100 de pubele de gunoi au ajuns în gospodăriile din localitate, care achită lunar șapte lei pentru evacuarea deșeurilor. Proiectul de management al deșeurilor a fost implementat concomitent cu unul de colectare selectivă a deșeurilor, care presupune aproape două mii de pliante distribuite în timpul campaniei de informare, 12 numere de buletin informativ local și cinci platforme pentru colectarea selectivă. Drept rezultat, au fost create locuri noi de muncă, cetățenii au devenit mai informați despre colectare selectivă a deșeurilor, iar cel mai important a fost schimbată atitudinea față de mediul înconjurător. Beneficiarii acestei inițiative sunt 3460 de locuitori din trei sate ale comunei Tuzara.

*Tomberoane pentru toți cei
3460 locuitori ai comunei Tuzara*

Pentru sistemul de management eficient al deșeurilor solide, implementat în comuna Tuzara, comunitatea a fost apreciată cu premiul II la secțiunea *Servicii publice de calitate - prioritate pentru orice localitate*, în cadrul ediției 2013 – 2014 a Programului Bunelor Practici.

Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii rutiere la nivel local

Infrastructura de transport reprezintă o ramură importantă pentru dezvoltarea oricărei societăți, deoarece determină ameliorarea disparităților existente între regiuni. Mai mult ca oricând, **cetățenii oricărei localități au nevoie să se deplaseze repede, confortabil și sigur.**

Implementarea proiectelor de modernizare a drumurilor contribuie la un transport rutier durabil, accesibil și rapid, care să permită circulația în condiții optime de siguranță și conform, indiferent de anotimp; străzile, construite modern, pot suporta un trafic pietonal și rutier fluid și sigur; iar podurile, care creează legături economice și sociale pot îmbina funcționalitate cu siguranța și rezistența.

Prin implicarea în proiecte de modernizare și reabilitare a drumurilor, autoritățile publice sprijină îmbunătățirea vieții locuitorilor, dezvoltarea economică regională și locală, înlesnind totodată, legătura dintre zonele urbane și cele rurale.

Exemplu de bună practică

Este primul oraș din Republica Moldova care are toate semafoarele de tip LED și patrule școlare de circulație rutieră. Este vorba despre orașul Ungheni, „capitala de vest” a țării. Creșterea mobilității, nivelul înalt al traficului de tranzit și necesitatea asigurării siguranței utilizatorilor infrastructurii rutiere în orașul Ungheni au fost aspectele care au determinat implementarea proiectului „Sisteme de siguranță și informare în traficul rutier”. Proiectul vizează stabilirea unui parteneriat transfrontalier în vederea identificării soluțiilor comune pentru dezvoltarea unei infrastructuri moderne și optimizarea traficului rutier în corespundere cu standardele europene. Astfel, au fost instalate 1385 de semne rutiere, 203 semafoare pentru trafic, 74 semafoare pentru pietoni, 120 de semne iluminate pe timp de noapte, 21 de camere video și șase radare care calculează viteza mașinilor. Proiectul „Sisteme de siguranță și informare în traficul rutier” a fost finanțat în cadrul Programului Operațional Comun România – Ucraina – Republica Moldova, având un buget total de 611 249 euro. Acesta a fost implementat de primăria orașului Ungheni, în parteneriat cu primăria municipiului Dorohoi (România), Consiliul orașenesc Cernăuți (Ucraina) și Agenția bucovineană pentru dezvoltare regională din Ucraina.

Pentru sistemul de siguranță și informare în traficul rutier, aplicat în orașul Ungheni, comunitatea a fost apreciată cu premiul I la secțiunea *Servicii publice de calitate - prioritate pentru orice localitate*, în cadrul ediției Programului Bunelor Practici 2013 – 2014.

42% din lungimea drumurilor locale din Republica Moldova se află în stare bună sau satisfăcătoare, iar restul 58,8% în stare rea și foarte rea.

Sursa: Raportul auditului conformității gestionării fondurilor publice de către Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor și unele entități subordonate, 2014

Străzile din orașul Ungheni, mai sigure datorită unui proiect transfrontalier

Servicii publice calitative pentru fiecare

Serviciile publice pentru fiecare fac referință la acele servicii prestate de către autoritatea publică locală care i-a în considerare, în procesul de prestare a serviciului, necesitățile tuturor categoriilor de populație, începând de la copii și până la persoane cu dizabilități sau vârstnici. Aceste servicii pot include crearea condițiilor optime pentru dezvoltarea copiilor și a tinerilor, cum ar fi construcția unui teren de sport sau servicii de incluziune a categoriilor vulnerabile prin intermediul diferitor centre comunitare sau alte forme de sprijin social.

În republică, pe parcursul anului 2014 au activat 86 cantine sociale, 15 centre de zi, 11 centre de plasament temporar, 40 centre multifuncționale, 5 centre de reabilitare socio-medicală și 29 centre de plasament de lungă durată care au prestat servicii sociale pentru 7,6 mii persoane/familii adulte și cu dizabilități.

Sursa: Situația persoanelor cu dizabilități în anul 2014, Biroul Național de Statistică

Exemple de bună practică

- **În cadrul grădiniței din comuna Vinogradovca, raionul Taraclia a fost deschis recent Centrul de reabilitare pentru copiii cu dizabilități „Zâmbetul”.**

Aici sunt desfășurate activități atât pentru cei opt copii cu nevoi speciale, cât și pentru 12 copii din familiile vulnerabile. Printre acestea se numără activități de kinetoterapie, ergoterapie, activități sportive și comunicare cu specialiștii. „În fiecare localitate trăiesc copii cu capacități fizice și materiale limitate, iar oferirea condițiilor corespunzătoare pentru integrarea lor în comunitate ar trebui să reprezintă o linie roșie pentru obiectivele administrației publice locale și a societății în general”, este de părere Tatiana Țurcan, primarul comunei. Copiii vin cu bucurie la Centru și susțin că prietenii de aici le-au devenit a doua familie. „Îmi place să vin la Centru deoarece aici este interesant, îmi întâlnesc prietenii și mă pot juca în voie”, povestește Ana, una din beneficiarele Centrului. Centrul a fost deschis cu susținerea Ambasadei Lituaniei, a administrației locale și a comunității.

Zâmbetul e la el acasă la Centrul de reabilitare din satul Ciumai

- **Tinerii din comuna Zagarancea, raionul Ungheni au acum toate condițiile pentru a face sport și a se odihni activ. După 20 de ani de inactivitate, casa de cultură din localitate a fost renovată complet, devenind astăzi Centru cultural – sportiv.** Centrul include un spațiu amenajat pentru sala de forță și totodată, pentru petrecerea diferitor evenimente festive. „Motivându-i pe tineri să facă sport îi determinăm să se depărteze de vicii și să ducă un mod de viață sănătos”, spune primarul comunei, Mihail Burlacu. Costul total al proiectului constituie 450 mii lei.

Criteriile de selectare a celei mai bune practici locale

Pentru a obține statutul celei mai bune practici, practica autorității publice locale trebuie să corespundă următoarelor criterii:

- **INIȚIATIVĂ:** practica de succes a fost inițiată de autoritatea publică locală sau alți actori comunitari;
- **INOVAȚIE:** practica locală aduce abordări noi, aplicații inovatoare și idei creative;
- **EFICIENȚĂ:** practica a obținut rezultate bune raportate la costuri acceptabile;
- **RELEVANȚĂ:** practica este importantă pentru comunitate;
- **PARTICIPARE:** a fost asigurată o interacțiune puternică a factorilor de decizie politică cu cetățenii și societatea civilă; create parteneriate locale;
- **GESTIONAREA EFICIENTĂ A RESURSELOR:** utilizarea responsabilă a resurselor interne (umane, financiare sau materiale) și/sau diversificarea celor din exterior;
- **IMPACT:** rezultatele practicii au un impact pozitiv asupra beneficiarilor;
- **DURABILITATE:** practica locală tinde a fi sustenabilă pentru generațiile viitoare ca beneficiile produse în urma aplicării acestei practici să fie de lungă durată pe o perioadă semnificativă de timp și să crească în importanță.

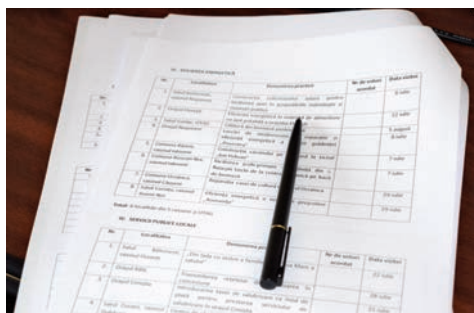
În afară de îndeplinirea criteriilor, autoritatea publică locală trebuie să *demonstreze excelență în unul din cele patru secțiuni ale competiției*, prin corespunderea bunei practici cu criteriile stabilite și să fie motivată de a transmite experiența de realizare a bunei practici altor autorități publice locale.

Victoria Cujbă oferă primarului comunei Javgur, Gheorghe Vacarciuc, Certificatul de participare la Programul bunelor practici

Procedura de selectare a celei mai bune practici locale

Ținând cont de criteriile prezentate în acest prospect, Grupul Coordonator al Programului Bunelor Practici va evalua formularele de participare și va pregăti o listă preliminară a autorităților locale solicitante de statutul celei mai bune practici pentru evaluare ulterioară. Pe parcursul lunilor **iulie – august 2016**, membrii Grupului Coordonator vor vizita aceste autorități locale pentru a vedea modalitatea de aplicare și funcționare a bunei practici.

După ce vor fi vizitate, aceste autorități publice locale vor fi invitate să prezinte bunele lor practici în cadrul unei mese rotunde desfășurate în luna **octombrie 2016**. În urma acestor prezentări și a vizitelor anterioare, membrii Grupului Coordonator vor selecta autoritățile publice locale cărora le va fi acordat Statutul „**Autoritatea cu Cea mai Bună Practică**” în domeniul în care a fost implementată practica. Celelalte autorități locale li se vor acorda certificate de apreciere a experiențelor lor de succes.

Toate autoritățile publice locale participante la concurs vor fi anunțate cu privire la rezultatul competiției până la **31 august 2016** și vor fi invitate să participe la Ceremonia Națională de Premiere.

Modalitatea de aplicare

Toate autoritățile publice locale din Republica Moldova sunt invitate să depună formularul de participare la concursul pentru **statutul Celei Mai Bune Practici** pentru domeniile expuse în prezentul prospect, în care consideră că au performanțe și care se potrivesc criteriilor programului.

Pentru a participa la concurs, **practica locală trebuie să fie implementată în perioada 1 iunie 2014 – 31 decembrie 2015**.

Practicile înaintate de către autoritățile publice locale la edițiile precedente ale Programului Bunelor Practici NU sunt eligibile pentru a participa la ediția curentă a programului.

Numărul de practici cu care o autoritate publică locală poate participa la competiție nu este limitat, dar pentru fiecare practică trebuie completate și expediate formulare de participare separate.

Pentru a participa la concursul din cadrul Programului Bunelor Practici autoritățile locale trebuie să completeze Formularul de participare atașat la acest prospect și să-l expedieze prin poștă, fax sau e-mail pe adresa IDIS „Viitorul” nu mai târziu de **15 iunie 2016**.

De ce trebuie să aplicați la acest program?

Autoritățile publice locale participante la concurs vor beneficia de următoarele avantaje:

- *recunoașterea realizărilor locale la nivel național;*
- *posibilitatea de a obține reacții și recomandări referitoare la realizările înregistrate;*
- *premierea succeselor prin recunoaștere și oferirea de statut oficial;*
- *schimb de experiență cu alte autorități publice locale din Republica Moldova și de peste hotarele ei.*

Toate autoritățile publice locale care vor participa la program vor primi certificate de participare, iar exemplele lor de practici vor fi făcute publice în *Antologia bunelor practici ale autorităților publice locale, ediția 2016* și în documentarul „Împreună pentru performanțe în guvernarea locală”.

În rezultatul programului vor fi identificate cele mai reușite modele de bune practici care merită a fi cunoscute la nivel național și internațional. Prin urmare, premiarea autorităților publice locale cu cele mai bune practici are drept scop, în primul rând, să recunoască și să susțină munca lor și să contribuie la împărtășirea informației despre bunele lor practici cu celelalte autorități locale, cetățeni și factori interesați.

Ceremonia națională de premiere

Autoritățile publice locale cu statutul celei mai bune practici vor fi premiate în cadrul Ceremoniei Naționale de Premiere, la care vor participa reprezentanți ai Guvernului Republicii Moldova, ai Consiliului European, ai Grupului Coordonator, ale autorităților locale și ai altor parteneri ai programului.

Ceremonia Națională de Premiere va avea loc **la finele anului 2016** și va fi o oportunitate pentru toate autoritățile publice locale să comunice publicului larg realizările lor de succes.

Diseminarea experienței

Pentru a genera interesul celorlalte autorități publice locale, autoritățile premiate vor desfășura *evenimente de lansare*, cum ar fi, de exemplu *Zilele Ușilor Deschise* (care urmează a fi organizate în nouă comunități) pentru a permite schimbul de bune practici și idei între autorități.

Fiecare dintre autoritățile publice locale premiate cu statutul celei mai bune practici va fi invitată să organizeze *evenimente de diseminare* a bunei lor practici. Aceste evenimente vor fi concepute drept activități de instruire atât pentru vizitatori, cât și pentru autoritățile – gazde și vor facilita schimbul de idei și informații. Autoritățile locale – vizitatoare vor beneficia de noi idei și soluții la problemele cu care se confruntă pe care le vor putea aplica în practică în comunitățile din care fac parte. Autoritățile gazde vor primi reacții de răspuns referitor la bunele lor practici. Aceste evenimente vor include astfel de activități cum ar fi: conferințe, seminare, ateliere de lucru; publicații și plasarea acestora pe internet; materiale informative pentru diseminare etc.

Autoritățile publice locale învingătoare vor avea angajamentul de a organiza și desfășura activități de diseminare a bunelor practici. Specificul acestor activități va depinde și de interesul din partea altor autorități publice locale de a primi informații și instruire în domeniile la care se referă bunele practici, dar și de capacitățile autorităților publice locale care dețin statutul celei mai bune practici. Pentru a beneficia de susținere și cunoștințe în diseminarea bunelor practici, autoritățile locale premiate cu statutul celei mai bune practici vor fi invitate să participe la un program de instruire care îi va ajuta să înțeleagă modalitatea cu care au atins nivelul celei mai bune practici locale; să acționeze în calitate de instructori și să pregătească activitățile de instruire și de informare.

Antologia practicilor de succes

O antologie a bunelor practici ale autorităților publice locale din Republica Moldova (ediția 2015)

În ediție:

- Buna guvernare în contextul integrării europene
- Dezvoltarea economică locală și cooperare intercomunitară
- Eficiența energetică la nivel local: modele de succes și perspective de dezvoltare
- Servicii publice de calitate – prioritate pentru orice localitate

O antologie a bunelor practici ale autorităților publice locale din Republica Moldova (ediția 2014)

În ediție:

- Buna guvernare
- Dezvoltarea economică locală
- Eficiența energetică
- Servicii publice locale

O antologie de practici de succes a comunităților din municipiul Chișinău (2013)

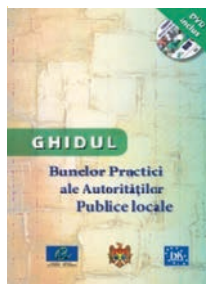
În ediție:

- Buna Guvernare: participarea cetățenească și parteneriate comunitare de succes
- Dezvoltarea socio – economică locală: performanțe și realizări
- Modele de succes privind eficientizarea energiei în comunitate
- Managementul performant al serviciilor publice locale

O antologie de practici de succes a comunităților din municipiul Chișinău (2011)

În ediție:

- Buna Guvernare: parteneriate comunitare de succes
- Managementul strategic al comunităților locale
- Dezvoltarea economică locală: realizări și performanțe
- Eficientizarea energiei și îmbunătățirea infrastructurii locale

Ghidul Bunelor Practici ale Autorităților Publice Locale (2009)

În ediție:

- Dezvoltarea infrastructurii locale
- Mediu și amenajarea teritoriului
- Buna guvernare
- Organizarea și prestarea serviciilor sociale
- Cultură și valori
- Modernizarea managementul public local

Cuprins

Ce este Programul Bunelor Practici?	2
Ce urmărește Programul Bunelor Practici?	4
Care este echipa programului?	5
Secțiunile de aplicare	6
Integritate, bună guvernare și transparența procesului decizional la nivel local.....	6
Dezvoltarea economică locală și modele de cooperare intercomunitară.....	8
Soluții durabile pentru comunități eficiente energetic	14
Managementul performant al serviciilor publice locale	17
Criteriile de selectare a celei mai bune practici locale	22
Procedura de selectare a celei mai bune practici locale	23
Modalitatea de aplicare	23
De ce trebuie să aplicați la acest program?.....	24
Ceremonia de premiere.....	24
Diseminarea experienței.....	25
Antologia practicilor de succes	26

**Pentru a participa la Programul Bunelor Practici
din Republica Moldova
vă rugăm să expediați formularul de participare
completat pe adresa:**

Adresa poștală:
Chișinău, MD-2005
Str. Iacob Hâncu 10/1
IDIS „Viitorul”
Tel: (+373 22) 22 18 44
Fax: (+373 22) 24 57 14

Formularul de Participare
poate fi descărcat pe
www.viitorul.org
și transmis completat
pe adresa: ana.vervita@viitorul.org
cu mențiunea „Programul Bunelor Practici”

★ ★ ★
★ Knowledge
★ creating
★ development
★ ★ ★